

LOWAN-leerlijnen 3-8

Team LOWAN

Marieke Postma
voorzitter

Boudien Bakker
projectmanager

Karin van Dijk
projectleider/beleidsadviseur

Karlijn de Jonge
projectleider/
beleidsadviseur

Marlien de Koning
beleidsadviseur

Ank Stekelenburg
beleidsadviseur

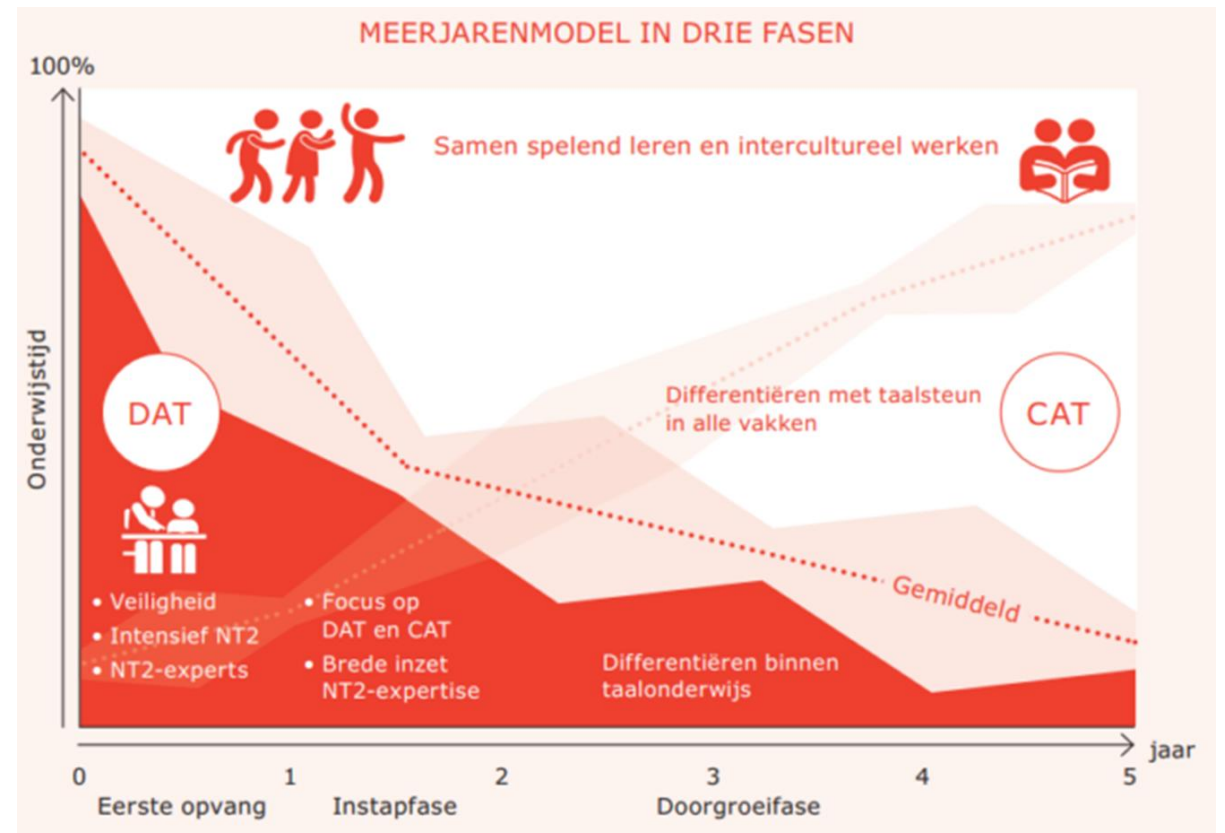

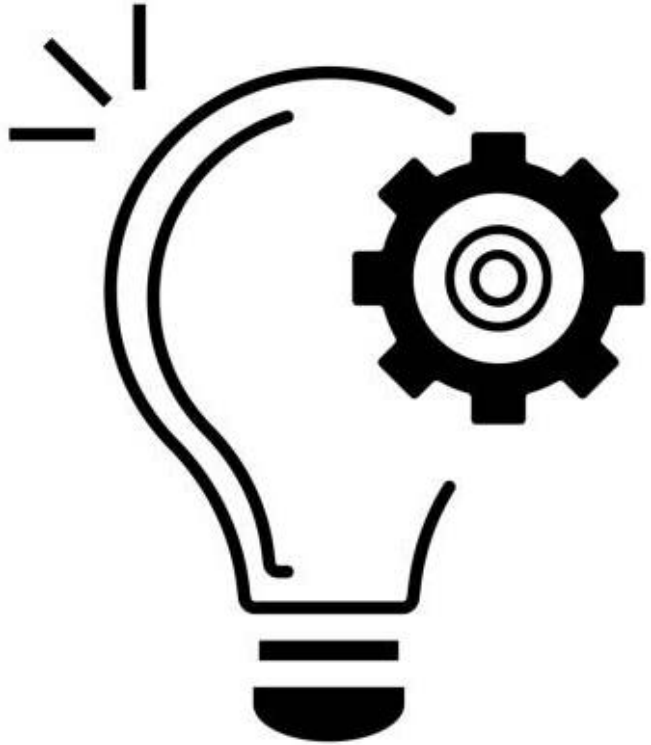
Lieke Verboeket
beleidsadviseur

Vandaag

- Basiskennis
- Stappenplan
- Casus: Ayman
- Meer informatie

Jouw beginsituatie?

- Ik werk al met de LOWAN-leerlijnen.
- Ik ben bezig de LOWAN-leerlijnen te implementeren.
- De LOWAN-leerlijnen zijn nog nieuw voor mij.
- Ik werk met de leerlijnen (Emmen/Haarlem)

Basiskennis

LOWAN-leerlijnen

Uitgangspunten

- Uniforme (landelijke) leerlijnen
- Doorgaande lijn
- Aanbodsdoelen voor doelgerichter werken
- Werkwijze op maat in te zetten (variatie: scholen, leerlingenpopulatie, teams)
- Leerlijnen en doelen gekoppeld aan aanbod en monitoring
- Zicht op leertempo en leergroei -> doorstroom

Wie?

- LOWAN-PO
- ITTA: Femke Scheltinga (leerlijnen 3-8)
- IJsselgroep: Saskia Versloot (ontwikkellijnen kleuters)
- Werkgroep
- Klankbordgroep

Omdenken

Toetsdoelen (Emmen/Haarlem)

De leerling zo snel mogelijk laten aansluiten bij de leerstof van leeftijdsgenoten in het regulier basisonderwijs.

Op basis van 3 gegevens bij binnenkomst wordt de leerling in een toetslijn gezet (kort gezegd).

In de toetslijnen staan alleen toetsdoelen en geven richting. Monitoren lastig.

LOWAN-leerlijnen

De leerling zo snel mogelijk laten aansluiten bij de leerstof van leeftijdsgenoten in het regulier basisonderwijs.

Met de LOWAN-leerlijnen bepaal je per vakgebied op basis van de gegevens bij binnenkomst het doorstroomperspectief.

De aanbodsdoelen in de leerlijnen helpen bij het afstemmen van het onderwijsaanbod, het monitoren en geven richting.

Animatie

Leerlijnen voor nieuwkomers in het PO

Leerlijnen en leerdoelen

Aanbodsdoelen

Doelen op vier niveaus

Leerlijnen als samenhangend geheel

Meer informatie over dit instrument vind je op de [SLO-website](#).

De gedachte achter de LOWAN-ontwikkelijnen en leerlijnen 3-8:

- De nieuwkomersleerlingen goed in beeld.
- Voorzien in de specifieke onderwijsbehoeften van nieuwkomersleerlingen
- Herhaald aan bod laten komen van de leerdoelen.
- Aansluiting bij leeftijdsgenoten in het regulier onderwijs.
- Handvat voor leerkrachten.

Vak- en ontwikkelingsgebieden

Kleuters

Ontwikkellijnen:

- Mondelinge Taalvaardigheid
- Woordenschat
- Geletterdheid

Ontwikkelingsgebieden:

- Rekentaal
- Spel
- Sociaal Emotionele Ontwikkeling
- Motoriek

Schooltaalwoordenlijst

Leeftijd groep 3-8

Leerlijnen:

- Mondelinge Taalvaardigheid
- Woordenschat
- Technisch Lezen
- Begrijpend Lezen
- Spelling
- Schrijven
- Rekenen

Ontwikkelingsgebied:

- Sociaal Emotionele Ontwikkeling

Naar de website

Vragen?

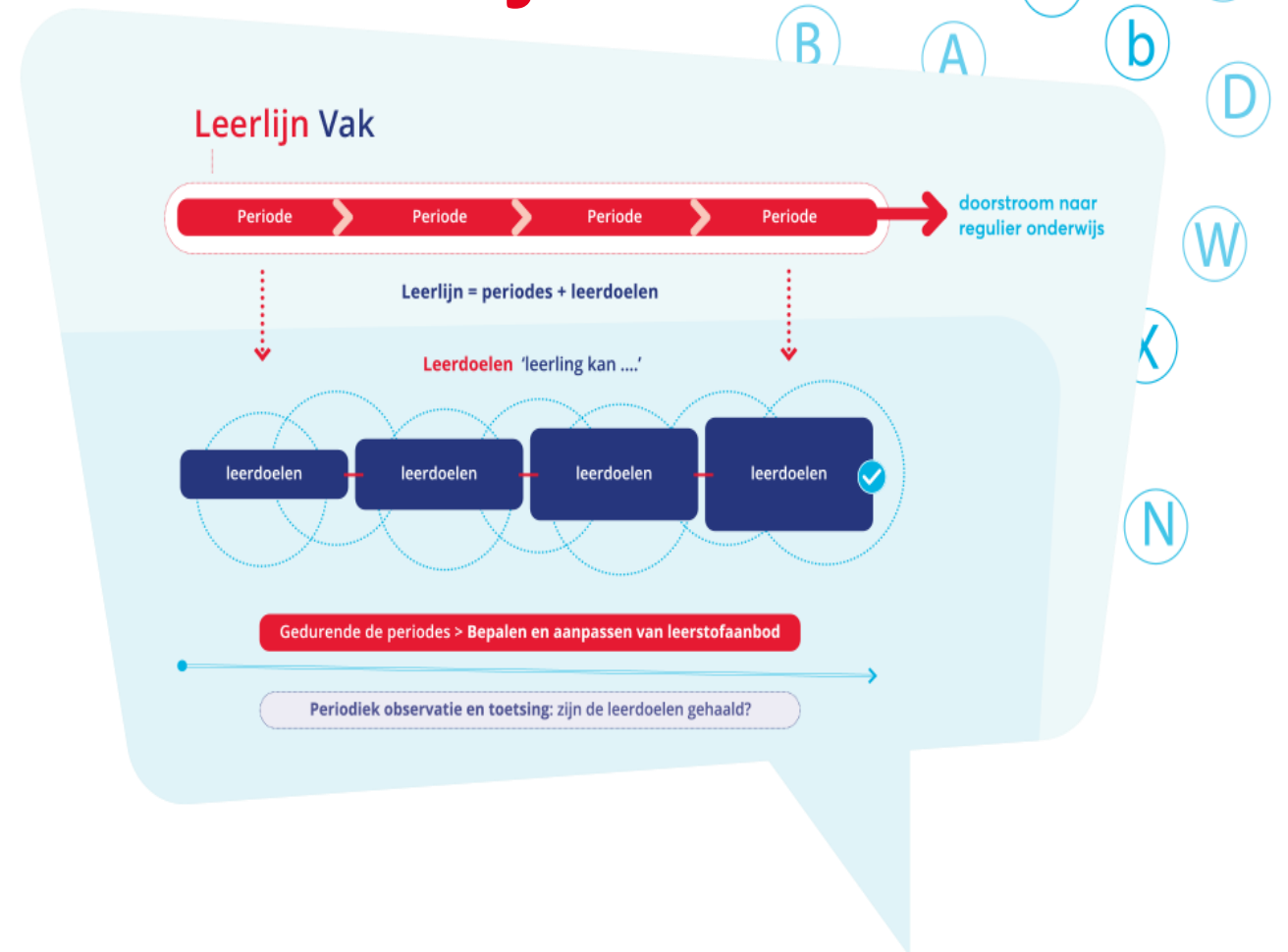

Stappenplan

Cyclisch werken
Zicht op ontwikkeling

Cyclisch werken met de leerlijnen

- Beginsituatie
- Doorstroomperspectief
- Doelstellingen
- Monitoren
- Evalueren en bijstellen

Animatie

Leerlijnen voor nieuwkomers in het PO-stappenplan

Stappenplan

Stap 1 A

Beginsituatie en doorstroomperspectief
eerste jaar/instapfase bepalen

Stap 1

Beginsituatie

- Kennis
- Vaardigheden
- Culturele aspecten
- Thuistaal
- Omgevingsfactoren
- Per vakgebied

Onderzoekskader OP2:

‘vanaf binnenkomst systematisch informatie over de kennis en vaardigheden van leerlingen verzamelen’
‘de school stelt voor elke leerling, op basis van alle leerlinggegevens, passende (streef)doelen op’.

Doorstroomperspectief (1^e jaar)

- Per vakgebied
- Verwachting van waar de leerling staat na eerste jaar onderwijs in Nederland
- Uiteindelijke leerrendement/-tempo
bron voor doorstroomperspectief
regulier onderwijs/groep 8/VO

LEERLIJN

Mondelinge taalvaardigheid

Mondelinge taal, ook wel mondelinge taalvaardigheid, is te verdelen in luisteren, spreken, en gesprekken voeren (Bron: SLO)

Woordenschat is onlosmakelijk verbonden aan elk domein. Hier wordt woordenschatontwikkeling onder mondelinge taal toegelicht. De woordenschat is de voorraad woorden die je kent (de kennis): begrijpt of gebruikt. Deze kennis is opgeslagen in het brein.

Zonder kennis van woorden is het niet mogelijk te luisteren, te spreken of gesprekken te voeren. Echter speelt woordenschat ook een grote rol bij schriftelijke taal (lezen en schrijven). Zonder woordkennis is het bijvoorbeeld onmogelijk om een logisch verhaal te schrijven. Woordenschatontwikkeling is uitbreiding van kennis en is geïntegreerd in alle vakken en alle (speel)leermomenten.

Hoe gebruik ik de leerlijn Mondelinge taalvaardigheid?

Let op: toewerken naar de referentieniveaus.

De leerling ...

... kan zijn aandacht richten bij het luisteren naar (visueel ondersteunde) concrete woorden en korte zinnen in het hier en nu

... luistert precies met visuele ondersteuning om woorden en korte zinnen te onderscheiden, te begrijpen en te leren

Beginsituatie bepalen

Ga bij de leerling na ...

- Is de leerling bekend met luistersituaties in de moedertaal (zoals voorlezen, instructie)?
- Maakt de leerling verbaal of non-verbaal contact met andere leerlingen?
- Is de leerling gewend om met een leerkracht of volwassene te spreken?

Beginsituatie bepalen

- Per vakgebied/leerlijn/ontwikkellijn
- Leerlijn passend bij de leeftijd
- Cirkels met gerichte vragen
- Leerdoelen
- Tijdens de eerste weken

Hoe gebruik ik de leerlijn Technisch lezen?

Let op: toewerken naar de referentieniveaus.

DLE

De DLE-cirkels bij de doelen zijn geen harde normen, maar handvatten om
bijpassende leerstof en toetsen te kiezen.

De leerling ...

i

Voorwaardelijke
doelen

De leerling ...

Voorwaardelijke doelen

- ... leert het Nederlandse 'label' bij een concept dat bekend is in de thuistaal
- ... maakt gebruik van overeenkomsten tussen het Nederlands en de thuistaal
- ... begrijpt een aantal dagelijkse, hoogfrequente woorden receptief om deel te nemen aan de schooldag
- ... kan zich verbaal met (inhouds)woorden uitdrukken in concrete dagelijkse (school)situaties
- ... begrijpt de expliciet, herhaald aangeboden woorden receptief
- ... kan de expliciet aangeboden woorden actief benoemen wanneer daar naar wordt gevraagd
- ... kan de expliciet aangeboden woorden in een betekenisvolle context in het hier en nu toepassen
- ... kan de expliciet aangeboden woorden op eigen initiatief in concrete situatie functioneel toepassen

Minimum doelen

- ... breidt passieve en actieve basiswoordenschat uit in interactie in (dagelijkse) gespreks-, luister- en/of (voor)leessituaties (incidentele woordenschatuitbreiding)
- ... breidt passieve en actieve basiswoordenschat uit met expliciete en systematische instructie (intentionele woordenschatuitbreiding)
- ... is erop gericht om de woordenschat productief in een veilige omgeving te gebruiken
- ... weet dat woorden verschillende betekenisaspecten hebben
- ... kan vragen naar de betekenis van een woord
- ... kent het belang van het leren woorden
- ... kan de betekenis van een woord afleiden uit een rijke (talige) context (met visuele ondersteuning)
- ... begrijpt expliciet aangeboden schooltaalwoorden die nodig zijn om de les te volgen (zoals meer/minder, eerst/daarna) zet daarbij kennis uit thuistaal in

Streefdoelen alle leerlingen

- ... kan door gericht aanbod woordkennis verbreden en verdiepen
- ... hanteert gerichte strategieën voor het afleiden van woordbetekenissen uit de context
- ... hanteert strategieën om woorden te onthouden
- ... kan met hulp(middelen)/strategieën woordbetekenissen achterhalen (vertaling in thuistaal, overleg, (digitaal) woordenboek)
- ... begrijpt woorden in verschillende contexten en situaties (generalisatie)

Extra streefdoelen

- ... kan zelfstandig woordenschat verbreden en verdiepen aan de hand van gesproken en geschreven teksten
- ... gebruikt woorden in verschillende contexten en situaties (generalisatie)
- ... kent betekenisrelaties tussen woorden (bijvoorbeeld synoniemen, onder- en nevenschikking)
- ... begrijpt eenvoudig figuurlijk taalgebruik
- ... past eenvoudig figuurlijk taalgebruik toe

Opbouw

- Voorwaardelijke doelen
- Minimum doelen
- Streefdoelen alle kleuters/leerlijnen
- Extra streefdoelen

Ayman

9 jaar uit Syrië groep 6

Ayman woont samen met zijn moeder, broer van 15 en zus van 13 jaar in het AZC. Zijn vader woont met zijn broer van 19 jaar in Syrië. Hij spreekt Arabisch-Syrisch en een beetje Engels. Is nooit naar school geweest. Kan zijn naam schrijven en gebruikt hiervoor het alfabet. Kan tellen in het Engels en getallen schrijven. Kan niet lezen in zijn thuistaal of in de Engelse taal. Thuis wordt Arabisch-Syrisch gesproken. Zijn broers en zussen spreken een beetje Engels. Volgens moeder verliep zijn (taal)ontwikkeling vergelijkbaar met andere kinderen.

Chatvraag

Hoe zou jij de beginsituatie van Ayman verder in kaart brengen?

Zet jouw antwoord met enkele steekwoorden in de chat.

Beginsituatie	Doorstroomperspectief na 1 jaar
Mondelinge Taalvaardigheid Ayman luistert aandachtig naar verhalen/gesprekken in het gezin, maakt verbaal contact met andere leerlingen met dezelfde thuistaal, vraagt nog niets aan de leerkracht ook niet non-verbaal.	Start: Voorwaardelijke doelen Doorstroomperspectief: Streefdoelen alle leerlingen
Woordenschat Ayman wijst enkele aangeleerde woorden aan, kan woorden labelen.	Start: Voorwaardelijke doelen Doorstroomperspectief: Streefdoelen alle leerlingen
Technisch Lezen Kan niet lezen in de thuistaal, kan zijn naam schrijven in het alfabet, pakt direct in de eerste lessen klank op.	Start: Voorwaardelijke doelen Doorstroomperspectief: Streefdoelen alle leerlingen en extra streefdoelen DLE20
Spelling Schrijft zijn naam in alfabetisch schrift.	Start: Voorwaardelijke doelen Doorstroomperspectief: Streefdoelen alle leerlingen
Begrijpend Lezen Is geïnteresseerd als de leerkracht een prentenboek voorleest.	Start: Voorwaardelijke doelen Doorstroomperspectief: Streefdoelen alle leerlingen
Schrijven Ayman weet dat schrift bestaat. Zijn moeder schrijft soms op wat ze moet onthouden. Hij heeft een geschreven kaart van zijn vader ontvangen.	Start: Voorwaardelijke doelen Doorstroomperspectief: Streefdoelen alle leerlingen
Rekenen Ayman kan tellen in zijn thuistaal, wijst daarbij de getallen aan.	Start: Voorwaardelijke doelen daar waar nodig teruggrijpen naar de rekentaal kleuters. Doorstroomperspectief: DLE 20, eind groep 4 niveau

Stap 1 B

Doelen stellen op korte termijn

Ayman

Mondelinge taalvaardigheid

Ayman...

- kan zijn aandacht richten bij het luisteren naar (visueel ondersteunde) concrete woorden en korte zinnen in het hier en nu
- luistert precies met visuele ondersteuning om woorden en korte zinnen te onderscheiden, te begrijpen en te leren
- kan de rol van luisteraar communicatief (d.w.z. gaat eenvoudige (non-verbale) interactie aan, maakt contact) vervullen in situaties waarin hij zich veilig voelt (onder andere door het herkennen van situaties, woorden, kleine groep)
- kan de rol van spreker communicatief (d.w.z. gaat eenvoudige (non-verbale) interactie aan, maakt contact) vervullen non-verbaal en/of verbaal in situaties waarin hij zich veilig voelt

Technische lezen

Ayman...

- kan aangeboden klanken in het Nederlands herkennen en onderscheiden.
- kan gesproken mkm-woorden met aangeboden klanken hakken en plakken
- kan de aangeboden letters in het Nederlands herkennen en lezen
- kan frequente mkm-woorden vlot lezen waarvan de klank-tekenkoppeling wordt beheerst
- kan korte zinnen met herkenbare opbouw lezen met mkm-woorden, met één zin per regel
- kan mkmm en mmkm woorden lezen van het type kast en stop
- kan mkmmm en mmmkm woorden lezen van het type helpt en strip
- kan woorden steeds meer automatisch herkennen
- kan eenvoudige verhaaltjes met frequente en/of bekende eenlettergrepige woorden lezen

Stap 2

Onderwijsaanbod afstemmen en uitvoeren

Stap 2

Keuzes maken

- (les)materialen (wat wel en wat niet)
- Aanvullend materiaal/aanpak
- Klassenmanagement: instructiegroepje, klassikaal en differentiëren
- [Onderwijsbehoeften-nieuwkomersleerlingen-groep-1-8.pdf](#)
- [Taalsteun – LOWAN](#) bij alle vakken
- Onderwijsplannen van de school
- Samenhang verschillende vakgebieden (ieder moment taal)
- [Primair onderwijs - PO - LOWAN](#)

Ayman

Mondelinge Taalvaardigheid

- Bijvoorbeeld:
Wereld vol Woorden niveau *
Taaldenkgesprekken
Taalrondes
Taalmaatje
- Gedurende de gehele dag, tijdens alle vakken (woordenschat)
- Onderwijsaanpak volgens plan school

Technisch lezen

- Bijvoorbeeld: Veilig leren lezen, kern start t/m 5
- Onderwijsaanpak volgens plan school

Stap 3

Monitoren

Stap 3

- Leerdoelen: behaald/in ontwikkeling/niet behaald
- Observatie
- Toetsing

Veelgestelde vragen over toetsen bij nieuwkomers - LOWAN

Ayman

Mondelinge taalvaardigheid

- Maakt zowel verbaal als non-verbaal contact met zijn leeftijdsgenoten.
- Begrijpt de opdrachten van de leerkracht.
- Zegt woorden na.
- Lijkt zich veilig te voelen in de klas.
- Heeft de toetsen bij Wereld vol Woorden behaald.

Technisch lezen

- Kent de aangeboden klanken.
- b en d verwarring
- Doet tijdens de les mee.
- Uitspraak klanken wisselend.
- Heeft nog moeite met de mkmm, mmkm, mmmkm en mkmmm woorden.
- VLL letterkennis b/d verwarring.
- AVI M3 instructie niveau, niet binnen de tijd.

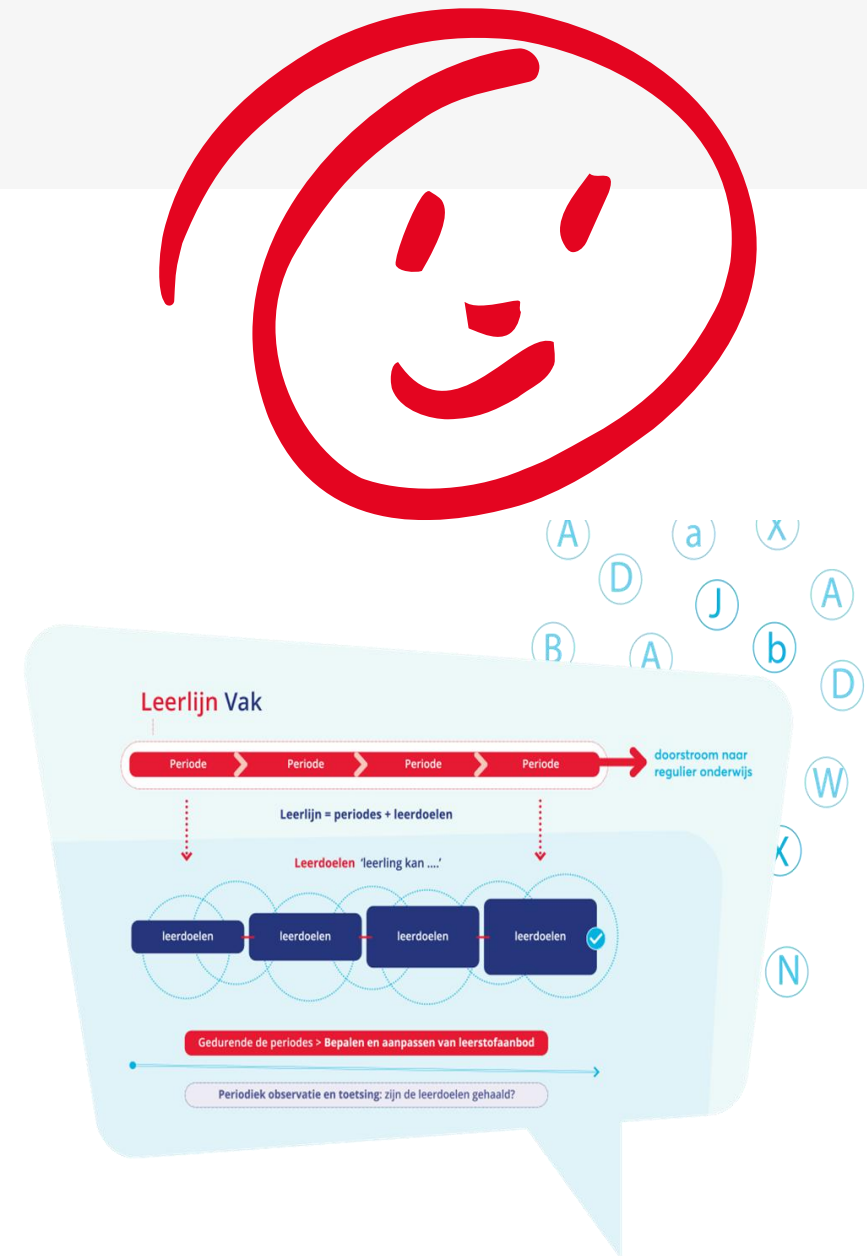
Stap 4

Evaluëren en bijstellen

Stap 4

Vergelijk de informatie met de verwachte ontwikkeling (OP2)

- Periodiek (10/13 weken)
- Doelen herhalen
- Nieuwe doelen
- Stimulerende en belemmerende factoren
- Onderwijsbehoeften (individueel)
- Acties/aanpassingen

Ayman

Mondelinge taalvaardigheid

- Beoogde doelen behaald
- Aanpak voortzetten

Technisch lezen

- Beoogde doelen niet allemaal behaald.
- Herhaald aanbieden: kan mkmm en mmkm woorden lezen van het type kast en stop en kan mkmmm en mmmkm woorden lezen van het type helpt en strip
- Letters b en d extra oefenen en op tafel plakken

Cyclisch werken naar doorstroom

Ayman stroomt door naar een leeftijdsgroep regulier PO

- Heeft na 40 weken onderwijs in Nederland een inhaalslag gemaakt om een zo goed mogelijke aansluiting te maken bij zijn leeftijdsnoten.
- Ayman kan zich redden in de Nederlandse taal en zal zich hierin nog verder moeten ontwikkelen (5 jaar).
- Ayman kan met sommige vakken meedoen met de groep (groepsplan/-overzicht)
- Ayman kan met sommige vakken niet meedoen (LOWAN-leerlijnen en plan)
- Zorg voor een warme overdracht
- Gebruik de LOWAN-leerlijnen voor nieuwkomers in het regulier onderwijs

Vragen?

Meer informatie

Primair onderwijs ▾

Actueel

Nieuwkomers in regulier ▾

Categorieën		Kwaliteitszorg		Zicht op ontwikkeling
€ Geld en regelgeving	›	Sterke start	›	Algemeen
👤 Kwaliteitszorg	›	Zicht op ontwikkeling	›	Observeren en toetsen
📖 Leerlijnen	›	Leerlingondersteuning	›	Volgsystemen
📚 Vakgebieden	›	Doorstroom naar regulier PO	›	Monitoren en analyseren
📁 Organisatie	›	Doorstroom 11+ jaar	›	
📄 Professionalisering	›	Zelfscan		
🏫 Netwerk	›			
📖 Lesmateriaal				
📄 Vakkennis				

Schoolkr8

Schoolkr8 is het enige leerlingvolgsysteem dat specifiek ontwikkeld is voor nieuwkomers in Nederland. Door de unieke koppeling met de LOWAN leerlijnen kun je de ontwikkeling volgen en vastleggen.

Schoolkr8

Eigen format

Via de onderstaande link een voorbeeld van een individueel ontwikkelingsperspectief vanuit een school in Friesland en een uit Zeeland. In deze documenten zijn de LOWAN leerlijnen verwerkt.

- **Voorbeeld Sneek IOP kleuters**
- **Voorbeeld Sneek IOP 6-12 jarigen**
- **IOP gr.1-2 uit Zeeland**
- **IOP gr.3-4 uit Zeeland**
- **IOP gr.5-6 uit Zeeland**
- **IOP gr.7-8 uit Zeeland**

Parnassys

In ParnasSys staan de LOWAN-leerlijnen. Deze zijn beschikbaar via de module leerlijnen.

Parnassys

Naar de website

Webinars

Scholing NT2-cursussen voor PO | LOWAN-PO

2 oktober 2025 LOWAN-leerlijnen 3-8

9 oktober 2025 Een nieuwkomer in de reguliere groep

6 november 2025 LOWAN-leerlijnen nieuwkomers in het regulier onderwijs

11 november 2025 nieuwkomerskleuters in de reguliere groep

9 december 2025 LOWAN-ontwikkelijnen kleuters

LOWAN-community

Word jij ook lid?

Community LOWAN-PO – LOWAN

Heb je nog vragen?

Neem contact op met onze helpdesk

030 – 232 48 48

helpdesk@lowanpo.nl

www.lowan.nl